

Vetőmag

XXIX. évfolyam, 2022. 1. szám

A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Terméktanács folyóirata

A TARTALOMBÓL

Tudomány és kultúra szimbiózisával tekintenek a jövőbe Martonvásáron	2
Fókuszban az átruházott jogkörű minősítés	5
Szegedről indult a hazai durumbúza program	8
A vetőmag-előállítás során a védőtávolság kialakításához kapcsolódó néhány felvetés	10
Társadalmi párbeszéd indul a precíziós nemesítésről	12

Tudomány és kultúra szimbiózisával tekintenek a jövőbe Martonvásáron

Dr. Vida Gyula lett a martonvásári Agrártudományi Kutatóközpont főigazgatója január elsejétől. Az intézményben több mint harminc esztendeje dolgozó, a kalászosgabona-nemesítés területén tevékenykedő szakemberrel az intézmény fejlesztési terveiről és a jövő kihívásairól beszélgettünk.

• Gratulálunk a kinevezéséhez! Milyen célokot fogalmazott meg az intézmény számára a következő esztendőkre?

– Köszönöm szépen! A legfontosabb célkitűzésünk, hogy az ágazatra váró kihívások ellenére az Agrártudományi Kutatóközpont továbbra is gazdaságilag versenyképes, ugyanakkor meghatározó tudományos intézmény legyen. Ebbe a pozitív jövőképbe beleértjük a mezőgazdaságtudományhoz kapcsolódó tevékenységeinket, a több mint hetvenéves hagyományokkal rendelkező növény-nemesítésünket és nem utolsósorban azt a törekvésünket, hogy az ország fontos kulturális tereként funkcionáljunk. Kutatóintézetünk központja Martonvásár szívében, a Brunszvik-kastélyban van, parkja hazánk legszebb látnivalói közé tartozik. A Beethoven Emlékmúzeum is itt működik és három éve adtuk át az Agroverzsum Tudományos Élményközpontot, az ország első mezőgazdasági ismereteket közvetítő ismeretterjesztő és tudományos játszótérét. A pandémia ellenére 2021-ben több tízezer látogatót fogadtunk, ez hatalmas siker. Szóval együtt élünk a várossal, sok közös tervünk van a jövőre nézve.

• Az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat kötelékébe tartozó Agrártudományi Kutatóközpont éppen tíz évvel ezelőtt jött létre a jelenlegi formájában. Hogyan lehetne mérlegre tenni az eltelt évtizedet?

– Az MTA agrárkutatással foglalkozó intézeteinek összeolvasása komoly előnyt hordozott mindannyiunk számára, mert ez a fúzió szinergiákat teremtett a bennük zajló élénk tudományos tevékenységekben. A közös gondolkodás a növénytermesztéssel kapcsolatba hozható összes tudományterületet még inkább egységbe kovácsolta: munkatársaim a talajtani vizsgálataiktól kezdve egészen a növénytermesztési kutatásokig széles spektrumot vizsgálnak, az itt elért

eredményekből a növény-nemesítés is profitál.

• Milyen kutatási programokon dolgoznak?

– A Növényvédelmi Intézet már 140 éve szolgálja a hazai és nemzetközi növényvédelem tudományát. Jelenleg a kutatások a kártevők és kórokozók biológiájának megismerésére, a károsítók elleni természetes védekezés feltárásá-

FOTÓK: SZELŐ GÁBOR

ra fókuszálnak, valamint a növényvédő szerek hatásának felderítését célozzák. Kiemelten foglalkozik az intézet az idegenhonos, sokszor invazív károsítók megfigyelésével, biológiájuk megismerésével és az ellenük történő környezetbarát növényvédelmi módszerek kidolgozásával. Kiemelkedő a több mint 200 kártevőre kidolgozott CSALOMON csapdacsalád, amely az alapkutatástól a termék-előállításig a teljes innovációs láncot lefedi és segíti a gazdálkodókat a célzott, környezetbarát növényvédelmi védekezésben.

A Talajtani Kutatóintézet multi- és interdiszciplinális bázis, amely a környezet és a földtudományok, illetve az általánosabb értelemben vett agrárszakterületek – vidékfejlesztés, vízgaz-

dálkodás, területi tervezés – és a környezet- és természetvédelem felé egyaránt nyitott. Alapkutatásaink a talaj-növény-környezet kölcsönhatásaival, a talajok víz és anyagforgalmának klímaváltozás okozta változásával, a talajok szerves anyagának mennyiségi és minőségi változásával, a szerves és szervetlen szennyezők talajban való mozgásával, a mikro és mezo életközösségek feltárásával, továbbá ezen ismeretek tér- és időbeli modellezésével, térképezhetőségével foglalkoznak. Alkalmazott kutatásaink a talajbiom környezeti indikációs célra való felhasználását a talajjavításra, vagy alternatív utánpótlásra is megfelelő biohulladék szennyvíziszap hasznosítását, talajtakaró jellemzőinek megjelenítését és anyagforgalmi modellezését célozzák. Az intézet jelentős szerepet vállal a különböző európai kutatásfejlesztési és innovációs programokban.

• A rendszer harmadik egysége pedig a növény-nemesítés. Itt milyen irányba tartanak?

– Egy új korszakba léptünk a növény-nemesítés területén. Hagyományosan a szemmel látható, vagy mérhető tulajdonságok, azaz a fenotípus alapján következtettünk a genotípusra, vagyis arra, hogy milyen gének, mely változati fordulhatnak elő egy növényegyedben. Az utóbbi években a molekuláris technikák fejlődésével mára lehetségessé vált a növények genetikai hátterének részletes megismerése. A szelekció, vagyis a tulajdonságok kedvező kombinációját hordozó egyedek kiválogatása így sokkal hatékonyabban elvégezhető. Ez a komoly paradigmaváltás, és a genom alapú szelekció bevezetése és széleskörű alkalmazása mindenképpen szükséges a nemzetközi szintű versenyképességünk megőrzéséhez. A törekvéseinket komoly fejlesztések kísérték és fogják teljessé tenni a jövőben. Az elmúlt évben a Tématerületi Kiválósági Program keretében sikeresen pályáztunk, valamint három Neme-

ti Laboratóriumban vagyunk érdekeltek, mindegyik intézetünk részt vesz egy-egy labor munkájában. A nagy fejlesztési tervünk az Agrárinnovációs Centrum létrehozása, amelynek révén felépülhet egy új kutatótömb, ahová beköltözne a jelenleg Budapesten működő Növényvédelmi Intézet és Talajtani Intézet is. A beruházást követően olyan világszínvonalú eszközökkel dolgozhatunk majd, mint a hazánkban egyedülálló fenotipizáló platform, amellyel a kutatóink vizsgálhatják, hogy a növény élettani folyamatait, fejlődését hogyan befolyásolják a különféle kezelések, stresszhatások és betegségek. További költségvetési támogatásból pedig nagy felbontóképességű mikroszkópokat, elektromikroszkópot, szekvenálót és még sok egyéb, nemzetközileg is kiváló színvonalat képviselő készüléket szerzünk be. A genetikai háttér jobb megismerése többek között lehetőséget teremt arra is, hogy az életfolyamatokat sejtszinten tudjuk követni. Ezt a tudást egyre jobb és jobb genetikai háttérrel rendelkező fajtákban testesítenénk meg.

Az AIC projekten túl napirenden vannak eszközbeszerzések, új szántóföldi gépek vásárlásai, és a kapacitást is bővítenénk. Egy ideje együtt dolgozunk egy drónos céggel, ez a nagy átteresztő-képességű fenotipizálás területén új lehetőséget nyitott számunk-

ra. A begyűjtött információ hasznos segítséget nyújt ahhoz, hogy a szemmel nem látható élettani folyamatokat különféle spektrumban meg tudjuk vizsgálni. A digitális eszközökben egyébként is komoly lehetőséget látok, értékes, de emellett hatalmas adatmennyiség keletkezik a használatuk során. Ezek feldolgozása sok energiát igényel, de a mesterséges intelligencia fejlődésével ez a probléma rövid időn belül megoldódhat.

• Önöknél is gondot jelent a munkaerő?

– Mi szerencsés helyzetben vagyunk, de a mezőgazdasági kutatás egészében általánosan tapasztalható, hogy hiány van bizonyos képességekkel rendelkező szakemberekből. Nemzetközileg is nagyon keresett szakma a bioinformatikus, így sokan külföldre mennek dolgozni, pedig idehaza is szükség lenne a munkájukra. Egyébként folyamatosan dolgozunk azon, hogy a kutatói utánpótlást biztosítani tudjuk, hogy a fiataloknak bemutassuk ezen érdekes, de kihívásokkal teli, változatos hivatás szépségeit.

Örömmel mondhatom, hogy a mezőgazdasági kutatás területén a fiatalok körében népszerű az intézményünk. Minden segítséget igyekszünk megadni számukra az előrehaladásukhoz. Kutatóink az oktatásban is részt vesznek. Azt szeretnénk, hogy a kutatóink

minél több nemzetközi programba be tudjanak kapcsolódni, kiváló publikációkat tudjanak megjelentetni. A gyakorlatban közvetlenül hasznosítható találmányok hasznosításának elősegítésére egy új részleget hoztunk létre az intézményben, amely azokat a kollégáinkat segíti, akik szabadalmaztatható kutatási eredményt érnek el. Jelenleg a növényvédelmi és talajtani területen is vannak ilyen, biztató kutatások.

• Merre tart a martonvásári nemesítési program?

– Intézetünk hagyományain alapulva, korunk kihívásaira válaszokat keresve és lehetőség szerint adva dolgozunk azért, hogy a gazdálkodók sikeresen tudjanak gazdálkodni a fajtáinkkal, hibridjeinkkel. Martonvásár sok szempontból első volt az országban. Pap Endre nevéhez fűződik az első európai hibridkukorica, majd nem sokkal később 1955-ben elindult a máig működő kalászos programunk. Az első, 51 évvel ezelőtt itt „született” búzafajtát további 110 követte a sorban. A kukorica hibridek mellett őszi árpa, tritikálé, durumbúza, őszi és tavaszi zab nemesítésével is foglalkozunk, de programunkban olyan különlegességek is megtalálhatók, mint az alakor, a tönke és a tönköly.

Jómagam 33 évvel ezelőtt kezdtem a pályámat Martonvásáron. Mint ahogy egykori főnököm, *dr. Szunics László* fo-

▶ galmazott, egy nemesítőnek nagyon kudarctűrőnek kell lennie. Évente elkészül ezer keresztezési kombináció, és jó, ha a végén 3-5 fajta születik. A mi munkánk eredményének legalább 99 százalékából nem lesz új növényfajta. Szigorú szelekciót követően csak a legkiválóbb nemesítési törzsek maradhatnak meg, melyekből a növénytermesztésben kiválóan hasznosítható bőtermő, jó minőségű, környezeti stresszekkel és betegségekkel szemben ellenálló, versenyképes fajták és hibridek szülehetnek. Martonvásáron, a Mezőföld északi részén szerencsés földrajzi, termőhelyi adottságok, szárazabb környezet közepette tudunk kísérletezni. Ugyan régóta nem volt szélsőségesen hideg tél, de nem szabad elvetni a lehetőséget, hogy nem is lesz. Számunkra hatalmas előnyt jelent, hogy van egy mesterséges tesztelő berendezésünk. A fitotronban szimulálni tudjuk a szélsőséges időjárási körülményeket is, beleértve a hideget és a forrósággal párosuló aszályos időjárást. Itt a hőmérséklettől a fény hullámhosszáig sok összetevő hatásait elemezhetjük, és tesztelhetjük fajtajelölteink alkalmazkodóképességét.

hatalmas műtrágyaigényű, bőtermő fajtákat termesztettek. A rendszerváltás után a minimális nitrogénnel termelt, de azért elfogadható fehérjetartalmú fajták sora vette át a vezető szerepet. Aztán eljött a bőtermő fajták kora megint, de a gabonakereskedők, a malmok és a takarmánykeverő üzemek a fehérjetartalmat is figyelik. Érdekes hatással lehet a fajtasortiment változására az inputanyagok árának emelkedése, valamint az EU „Termőföldtől az asztalig” stratégiájában előírt 20%-os csökkenés a kijuttatott műtrágya mennyiségben. Arról még nem is beszéltünk, hogy a bio területek 25%-ra növelése egészen más típusú növényfajták termesztésbe vonását igényli, mint a jelenlegi intenzív gazdálkodás. Néhány éve egy speciális nemesítési programot indítottunk a biotermesztésben hasznosítható fajták célirányos nemesítésére.

• **Vetőmag területén hol áll Martonvásár?**

– Piacvezetők vagyunk őszi búzában, a hazai termőterület egyharmadához martonvásári fajtákat vetnek a gazdák. Jelenleg a legsikeresebb búzafajtánkat, az Mv Nádort toronymaga-

dünk kapott állami elismerést Magyarországon és az Európai Unióban, és további 16 minősítés történt Unión kívüli országokban. A biovetőmagok iránt is egyre nagyobb a kereslet hazánkban. Intézetünkben tönkölyből és alakorból is van saját fajtánk. Bár divatosak az ősbúzák, azt tudni kell, hogy ezek az őszi búzához képest szerényebb, 2,5–3,5 t/ha termés elérésére képesek.

A martonvásári fajták legnagyobb piaca a hazai mezőgazdaság. Ezen túlmenően a kalászos fajtáinkat több európai és kontinensen kívüli országban keresik. Szlovákiában, Csehországban, Szerbiában, Koszovóban, Szlovéniában, Romániában számos fajtánk van jelenleg is köztermesztésben. Emellett állami fajtakisérletekben vannak fajtáink Törökországban, Ukrajnában és Oroszországban is. A kukoricában pedig külföldön főként a korai szegmensben kínálunk kiváló hibrideket.

• **Nemrég egy tanulmány jelent meg arról, hogy jelentősen északra tolódik a kukoricatermesztés határa. Önök is régóta készülnek a klímaváltozás hatásaira. Mekkora feladatot ró a nemesítőkre ez a folyamat?**

– Ma már Szentpétervár vonaláig termelnek kukoricát, pár évtizede ez elképzelhetetlen lett volna. A klímaváltozás nagy kihívás: szárazsághoz, melegez jobban alkalmazkodó genotípusok kerülnek előtérbe. Felértékelődik a biotikus rezisztencia, a betegségekkel szembeni ellenállóság. Ez önmagában is hatalmas feladat, de az új szabályozások miatt azt gondolom ekkora kihívással még nem találkoztunk. A szakma kettős prés alatt van. A „Termőföldtől az asztalig” stratégia előírja, hogy 20 százalékkal csökkenteni kell a műtrágyamennyiséget és legalább ennyivel a növényvédő szerek felhasználását. Emellett 25 százalékra kellene növelni az ökológiai gazdálkodásba vont területek arányát. Ez a stratégia drámai hatást gyakorol az európai agrárgazat egészére. Ha az a számok nyelvére fordítjuk, akkor az USDA becslése szerint ez 20 százalékos exportcsökkenést, az élelmiszerárak 153 milliárd dolláros növekedését, és dollár tízmilliárdokra rúgó terméskiesést von maga után. Tekintettel arra, hogy az Európai Unió a nagy exportőrök körébe tartozik, több tízmillió ember élelmiszerbiztonsága kerülhet veszélybe a jövőre nézve. Jó lenne ezt felismerni és újragondolni a döntéshozóknak.

Sz. G.

FOTÓ: VSZT

Dr. Vida Gyula a VSZT tisztségviselőivel

• **A fajtaneveléshez szükséges némi jövőbelátás. Önök hogy látják a jövőt?**

– Azt gondolom, hogy jó irányba haladunk: folyamatos tervezéssel igyekszünk előre készülni a kihívásokra, a változásokra. Ez nagyon fontos, mert mire egy fajtából, hibridből a gazdák elvetik az első vetőmagot, hosszú évek telnek el. Nyilván a piaci igényekre is reagálnunk kell. A nyolcvanas években

san a legnagyobb területen termesztik. A szaporítóterülete az elismeréstől kezdve folyamatosan nőtt, 2021-ben meghaladta a 21%-ot. Emellett a kisebb fajokban is meghatározó szerepünk van, több tízezer hektárra biztosítjuk az őszi zabot és az őszi durum-búzát, ezen kívül ígéretes az őszi árpa programunk is. Kukorica területén is az élbolyban vannak a hibridjeink: az elmúlt 10 évben 45 új kukorica hibri-

Fókuszban az átruházott jogkörű minősítés

Seregélyes – A kis üzem varázsa

A HUNGARO-FARM Kft. több mint 30 éves múltra visszatekintő vetőmag-termeltetéssel és -feldolgozással foglalkozó magyar tulajdonú közepes méretű vállalkozás. A cég tulajdonos vezetőjével, dr. Masa Beátával és munkatársával, Hajnovics Beátával beszélgettünk a vállalat tevékenységéről, eredményeiről és az átruházott jogkör bevezetésével kapcsolatos tapasztalataikról.

• A HUNGARO-FARM Kft. régóta fontos piaci szereplő az olajosnövény vetőmagexport piacon. Mikor alakult a vállalkozás, milyen tevékenységei vannak és milyen fejlődési lépéseken keresztül érte el mai termelési volumenét?

– A HUNGARO-FARM Kft. 1991-ben alakult, mustár, olajretek és facélia vetőmagtermeléssel foglalkozott osztrák és német piacokra. Gyógyszeripari felhasználású lenmagunk és tökmagunk is német piacokra került. Az első nagyobb beruházásra a vetőmagüzem megvásárlásával került sor 1995-ben, ezt követően egy, majd kettő tisztító gépsorral és egy kis szárítóval működött az üzem. A cégvezetés utódlására 2009-ben került sor, ettől az időszaktól kezdődően állt rá cégünk bér munka-szolgáltatás nyújtására. Az üzem 2010 óta saját napelemparkkal rendelkezik, mely fedezi áramszükségletének kb. 80%-át. A gépberuházásokat folytatva, 2016-ban új, folyamatos üzemű, nagy kapacitású vetőmagszáritót üzemeltünk be, majd 2018-ban egy új színsztályozóval bővült a tisztítógépparkunk.

• A HUNGARO-FARM kiterjedt külföldi partnerkapcsolatokkal rendelkezik. Milyen fajokban és milyen országokkal vannak kereskedelmi kapcsolatban? Az utóbbi években milyen előrelépést érték el ezen a piacon?

– Ahogy említettem már, a kezdetekben osztrák és német piacokra termeltünk mustár, olajretek és facélia vetőmagot. Eleinte kb. 10% arányban kezdtünk el biovetőmagokat is termeltetni, ez az arány ma már meghaladja az 50%-ot. 2015-től kezdtük el őszi vetésű fajok termeltetését, eleinte szösös bükköny, bíborhere növényekkel, ma pedig már őszi borsóval, pannonbükkönnyel, rozssal (hibrid is),

Dr. Masa Beáta

tritikáléval bővült a palettánk, az őszi mákot pedig az élelmiszeriparnak termeljük. A tavaszi vetésű növények tekintetében is bővült a készletünk: szója, tavaszi borsó, tavaszi bükköny, lucerna, pohánka, (vetőmag célú) len, cirok, hibrid tök növényfajokkal. A gyógyszeripari len és a facélia termelése továbbra is fontos eleme a tevékenységünknek, azonban az országos tendencia ránk is érvényes: az olajretek és a mustár előállítására szinte teljesen megszűnt, illetve felváltották azokat az előbb felsorolt újabb növényfajok. Piacaink bővültek, az osztrák és német piac mellett szállítunk holland, olasz, és francia piacokra is.

• A HUNGARO-FARM Kft. piaci jelenléte nagy múltra tekint vissza, melyek voltak az eddigi legnagyobb üzleti, illetve személyes sikerei?

– Sikerként tekintek a cégvezetés utódlására, valamint arra, hogy a cég minősített többségi tulajdona mára családi kézben összpontosul. 13 évvel

Hajnovics Beáta

előtt az ügyvédi karriert cseréltem le a vállalkozás vezetésére. Édesapám nyugdíjba vonulásával úgy döntöttem, hogy a gazdasági jogi ismereteimet majd a saját cégben fogom kamatoztatni. Édesapámmal egy évet dolgoztunk közösen, majd ezt követően már egyedül vezettem a HUNGARO-FARM működését. Az évek alatt bele kellett tanulnom a növények termesztésébe és a feldolgozási munkák részleteibe is. Legközelebb a tök- és lentermesztés áll hozzám, ezeket a növényeket jól ismerem és bátran adok benne szakmai tanácsokat is.

• A biovetőmag termeltetésük nagy részesedéssel bír a teljes tevékenységükben, hogyan fejlődött ilyen magas szintre és milyen növényfajok vannak a portfólióban?

– A cég megalakulásától kezdve is foglalkozott bio termeltetéssel, ez kezdetben csak bio facélia volt. A piaci versenyben rákényszerültünk arra, hogy ezt a területet felfuttassuk, mivel egy ▶

► kis cégnek minden piaci lehetőséget ki kell használni. Rugalmas kiszűzemi adottságainkból adódóan ezt az irányt választottuk, és nem bántuk meg. A biopalettek most hibrid rozs, tritikálé, őszi borsó, pannonbüköny, tavaszi büköny, bíborhere, borsó, len, szója és facélia van.

• **Több évtized távlatából mi-ként értékeli a piaci környezet, ter-meltetési lehetőségek és a vetőmag certifikációs hatósági ügyintézés változásának alakulását?**

– Amennyiben egy cég képes I. osztályú színvonalon kiszolgálni a vevői igényeket, azaz megbízhatóan dolgozik, jó minőségű termékeket, pontosan szállít, úgy vevői oldalról nincsenek problémák.

A konvencionális magok termelői oldalán látok olyan szemléletváltozást, mely megnehezíti az aprómagos szerződések sikerességét. Sok termelő gondolkodik rövid távon, illetve nem tartja fontosnak az egyes elővetemények agrártechnikai kedvező hatását. A biotermelők viszont saját érdekében kénytelenek jobban odafigyelni ezekre a tényezőkre, velük a termelési kapcsolat is kiegyensúlyozottabb.

A hatósági ügyintézés egyszerűsödésének első lépcsője az elektronikus ügyintézés volt, mely gyorsabbá tette a bejelentési eljárásokat. Második lépcsője az átruházott jogkör lett, melyet a lehetőség megnyílásával szinte egyidejűleg kérvényeztünk, és kaptunk meg mintavétel, majd szántóföldi szemle tekintetében.

• **A különféle növényfajok termelése sok esetben egyedi megközelítést igényel, melyek a legszembetűnőbb specialitások és különbözőségek?**

– Cégünk részéről a legkülönlegesebb növény a hibrid héj nélküli tök vetőmag előállítása, melynél bio területeken is kísérletezünk. Kihívást jelent az anyasorok hímvirágainak sterilizálása, konvencionális termelésben hormonkezeléssel, bio területen pedig kézi munkaerő segítségével. A bio területek vetőmagminősítési elbírálási szempontjai kissé eltérnek a konvencionálístól. Ilyen táblákon a nagyobb gyomborítástól nem ütközik meg senki, és a betakarított termés tisztítási munkái sem okoznak semmiféle problémát, a gyommagvak eltávolítását mindig meg tudjuk oldani. Az egyedüli gondot ilyen esetekben a gyors szárítás jelentheti, mert a magas gyommagtartalom visszanedvesedést okozhat és csíráká-

rosodást idézhet elő. Ennek kezelése érdekében üzemeltük be új szárítóinkat.

• **A sok növényfaj feldolgozása és ezen felül a biovetőmagok kezelése speciális gépeket és technológiát igényel. Miként oldható meg a biztonságos elkülönítése ennek a sokféle terméknek?**

– Az üzemben a vetőmagtermés fogadását három elkülönített útvonalon tudjuk megoldani. Nagy hangsúlyt fektetünk a pontos ütemezésre, hogy a termelők beszállításait mindig tiszta feldolgozó gépsor várja. A vetőmagtisztítási munkát saját üzemi vetőmagvizsgáló laboratórium támogatja. A munkatársak nagy gyakorlattal rendelkeznek, a vizsgálati eredményeinket folyamatosan összehasonlítjuk a hatósági hivatalos laborral, és soha nincs közöttük eltérés.

• **Az üzemen keresztülhaladva a tisztítógépek mellett nagyon sok rostasorozatot láttam. Miért van szükség ennyiféle eszközre?**

– A feldolgozási lehetőségeinket nemrég bővítettük élelmiszeripari irányba, és máktisztítással kezdtünk foglalkozni. Ez speciális méretű rostákat és berendezéseket igényel. A fejlesztéseket kiemelten kezeljük, mert csökkentik a feldolgozási veszteséget és ezzel együtt magas szinten tartják a készáru minőségi paramétereit. Sosem a minőségi követelmény alsó határát tűzzük ki elérendő célként, nem a mi-

nimumra törekszünk, ebből adódóan többen furcsán is néznek ránk. De az eredmények minket igazolnak, a vevőink körében arról híresültünk el, hogy a HUNGARO-FARM mindig a lehető legjobb minőségű árut szállítja részükre.

• **Manapság minden cég törekszik arra, hogy a termelési folyamatait a mai kor általános elvárásainak megfelelően energiatakarékosan és környezet tudatosan működtesse. A nap-elemek használatával a HUNGARO-FARM Kft. úgy gondolom élen járt ezzel a beruházással.**

– Igen, már 2010 óta a raktárépületünk hátsó hajójának tetőszerkezetén egy 215 elemes háztartási kiserőmű kategóriájú napelem együttes működik. Az üzem elektromos áram felhasználásának 80%-át ezzel biztosítjuk, emellett természetesen van gázfogyasztás is a folyamatos üzemű fekvő típusú szárítóberendezés miatt, de az energiaigény jelentős részét saját magunknak állítjuk elő.

• **A vetőmagüzemi tevékenységben a minőségi munka mellett hangsúlyos terület a kihatásnövelés.**

– A csúcsidekban teljes kapacitással két műszakban dolgozunk, a tisztított vetőmagot konténerekben tároljuk a konkrét kiszállítási megrendelések megérkezéséig. A kampány végén sok bértisztítási megrendelést is kapunk, így hatékonyan tudjuk az erőforrásainkat hasznosítani. Büszkék va-

FOTÓ: IVÁN KATALIN

gyunk arra, hogy nagy értékű, magas szaporulati fokú tételek tisztításával rendszeresen megkeresnek minket, és elégedettek az elvégzett munkánkkal. A pozitív visszajelzés rendkívül fontos számunkra. Visszatérő megrendelőink már jó előre érdeklődnek, hogy ismét hozhatják-e a vetőmagjaikat tisztításra. Ez a kis üzem varázsa.

• A feldolgozási szezon a végéhez közeledik. A jövőre készülve hogyan alakulnak az idei vetőmag-termeltetési kilátások?

– Rendkívül nehéz helyzetben vagyunk. Minden növényfaj esetén szembeállokunk azzal, hogy a rendkívül magas terménypiaci árak miatt a termelők pénzügyi elvárásai több esetben elszakadnak a valóságtól és a lehetőségeinktől. A szerződés kötése időszerűsége mindig is nehéz, feszültségekkel teli, de idén kimondottan az volt a vetőmagtermelőkkel.

• Milyen tendenciák tapasztalhatók azon növényfajok vetőmag-termeltetéseiben, melyekkel hagyományosan a kezdetektől fogva foglalkoznak?

– Az utóbbi években a repce árutermő területek növekedésével párhuzamosan jelentősen csökkent a klasszikus export céltermeltetési zöldtrágyanövények területe, visszaesés van az olajretek és mustár vetőmagszaporításokban. A növényvédőszer-kivonások miatt egyre nehezebb megvédeni a növényállományokat és a szaporítások nem adnak

eleendő árbevételt ilyen gátló körülmények között.

• Az elmúlt két évre rányomta a bélyegét a COVID-19 vírushelyzet. Hogyan érintette ez a HUNGARO-FARM működését?

– Szerencsére nem hátráltatta a munkánkat, a legelső pillanattól kezdve nagy figyelmet fordítottunk az óvintézkedésekre, kötelező maszkviselés, rendszeres kézfertőtlenítést vezetünk be, korlátoztuk a saját munkatársaink és a külsősök, gépkocsivezetők telepen és üzemen belüli mozgását az érintkezések csökkentésére. Elkerültek minket a megbetegedések, a folyamatos munkavégzés biztosított volt.

• Az elmúlt két év eseményei közül nemcsak a COVID vírushelyzet, hanem az átruházott jogkör bevezetése is kiemelendő. Miként született meg az elhatározás, hogy fejlesztéseket hajtsanak végre a certifikációs területen, és ezt hogyan valósították meg?

– Már a jogszabály hatályaba lépésének időpontjában megszületett a döntés. Első lépésként a függőcímké nyomtatás (mely cégünknel nagyon régen már működött külön engedély alapján), illetve a hatósági mintavétel került a középpontba. Miután Hajnovics Beáta kolléganóm belépett a csapatunkba, kértük meg az engedélyt a szántóföldi szemlék elvégzésére is.

• A HUNGARO-FARM Kft. tevékenységébe hogyan illeszthető be az átruházott jogkörű tevékenység? Milyen előnyöket és eredményt vártok el az új rendszer működtetésétől? Az elmúlt év milyen tapasztalatokat hozott?

– A fémezést illetően a mintavételt végezzük átruházott jogkörben, továbbá a szántóföldi szemlék elvégzése került a céghez. Az előbbieken említették szerint felgyorsult és rugalmasabbá vált az ügyintézés. Ezen tevékenységek korábbi hatósági költségei lecsökkentek.

• Milyen piaci visszajelzéseket kapnak az új rendszer bevezetését követően?

– A mai piaci viszonylatban a gyorsaság, és a pontos, megbízható ügyintézés alapfeltétel. A külföldi partnerek természetesen vették, hogy átruházott jogkörű szántóföldi ellenőrzést, és mintavételt végzünk, hiszen ők már hosszú évtizedek óta így dolgoznak. Kőföldön a cégünk és a vetőmagjaink megítélésén ez nem változtatott semmit. Szerződéses export partnereink körében a jó minőségű vetőmagjainkról

híresültünk el, és ezt a képet a jövőben is meg akarjuk őrizni. A szántóföldön és a vetőmagfeldolgozásban is mindig a maximumra törekedtünk.

• A vetőmag termelők körében és a szerződéses partnerek miként vélekednek az új típusú ellenőrzésekről?

– Kezdetben azt hittük, hogy a termelőink örülni fognak a változásnak, és értékelni fogják azt, hogy a szántóföldi ellenőrzések megszervezése, egyeztetése és végrehajtása sokkal rugalmasabban történik. Mindezek ellenére nagy változást nem tapasztaltunk, a szaporítóink valójában semlegesen állnak ehhez a kérdéshez, hátrányát nem érzik az új típusú ellenőrzéseknél.

• A vetőmagfeldolgozás nem képzelhető el jól és szakszerűen működő vetőmagvizsgáló laboratórium háttér nélkül. Hosszabb távon tervezik-e a vetőmagvizsgálat bevonását az átruházott rendszerbe?

– Nem akkreditált laboratóriumi háttérünk mindig is volt. Soha nem került fémezésre olyan tétel, melyet a laboratórium nem hagyott jóvá. Ezért címkelevágás nagyon ritkán fordult elő, ami a házi laborunk létjogosultságát igazolja.

Cégünknel nincsenek átzárások, illetve nincs annyi tétel, hogy az laborakkreditációt, illetve hatósági átruházott jogkört igényelne, ezért ilyen irányú lépésben nem gondolkodunk.

• Végezetül milyen tanácsot adna azoknak a vetőmag-előállítóknak, akik az átruházott jogkörű tevékenységek bevezetését tervezik?

– Az átruházott jogkör nem feltétlenül szükséges minden cégnek. Minden cégnek a saját lehetőségéhez és méretéhez mérten egyedileg kell ezt mérlegelnie. A szántóföldi ellenőrzési feladat egy termeltetési tevékenység mellé könnyebben és viszonylagos többletköltségek nélkül beilleszthető, de már a laboratóriumi vetőmagvizsgálat az akkreditációs feltételeivel nagy beruházást igényel. Van olyan cég, ahol a termeltetés élesen különvlik az ellenőrzési funkciótól. A mintavételi átruházott jogkör megszerzésénél a mintavétő képzése és alkalmazása áll szemben a gyorsabb mintavétellel, és ebből adódóan a gyorsabb vizsgálattal és forgalmazhatósággal. Minden szempontot alaposan számba kell venni, de egy bizonyos méret felett már jelentős előnyökkel jár az átruházott jogkörű tevékenységek alkalmazása.

Polgár Gábor

Szegedről indult a hazai durumbúza program

Több mint negyven éve dolgozik a kalászosgabona-nemesítés területén dr. Beke Béla. A Szegedi Gabonakutató – jelenleg is tanácsadóként dolgozó – nyugalmazott növénynemesítője az elmúlt évtizedekben több tucat kalászos fajta nemesítésében működött közre, és meghatározó szerepe volt kollégáival együtt abban, hogy a durumbúza termesztése meghonosodott Magyarországon. A munkásságáért többszörösen kitüntetett szakemberrel pályafutásának legfontosabb állomásait eleveztük fel.

• **Hogyan került az agrárpályára?**

– Eszterházán születtem 1949-ben, amit aztán az '50-es évek elején „átkeleszteltek” Fertődre. Az agrárpályára lépésben nagy szerepet játszott a családi háttér. Édesapám, *Beke Ferenc* is agrármérnök volt, a helyi kertészeti kutatóintézetben dolgozott, ő vezette a szántóföldi növények nemesítési osztályát, majd később az intézet igazgatója lett. Elsősorban búza, repce, kender, köles, kukorica nemesítésével foglalkozott, de mint intézeti igazgató az ő irányítása mellett folytak a kertészeti bogyós gyümölcsök nemesítései is. Gyakorlatilag már gyermekkoromtól benne éltem a mezőgazdaságban, hiszen diákként sokat dolgoztam az osztálytársaimmal együtt az intézetben úgynevezett nyári diákmunkásként a kísérleti tereken, tenyészkeretekben. Így aztán amikor a soprani gimnáziumi évek alatt lassacskán pályaválasztásra került a sor, volt indíttatás arra vonatkozólag, hogy merre induljak el, hol tanuljak tovább. Érettségi után a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Karán folytattam tanulmányaimat, ahol általános agrármérnöki diplomát szereztem 1974-ben. Négy évvel később, 1978-ban pedig genetikus nemesítői szakmérnöki diplomát szereztem Gödöllőn, *Bálint Andor* kezei alatt, majd 1984-ben pedig Keszthelyen doktoráltam.

• **Mit adott az egyetem önnek?**

– Ebben az időszakban három nagy mezőgazdasági egyetem működött az országban. Debrecen és Gödöllő mellett Keszthelyen és annak „óvári” karán képezték a jövő szakembereit, akik az elméleti tudáson túl mindenre kiterjedő gyakorlati képzésben részesültek. Gyakorlatilag az egyetemen belüli gyakorlati időszakok mellett, kötelező jelleggel szövetkezetekben, állami gazdaságokba

FOTÓ: GABONAKUTATÓ

helyeztek ki bennünket többhetes nyári gyakorlatokra, hogy testközelből tanuljuk meg, hogyan is működik a valós mezőgazdasági termelés. A diplomámat 1974-ben kaptam kézhez és beadtam a jelentkezésemet a Szegedi Gabonakutató Intézetbe, ahol segédmunkatársaként kezdtem dolgozni.

• **Az ország északnyugati szegletétől hirtelen a Dél-Alföldre került. Miért pont Szegedre jelentkezett?**

– 1968-ban átszervezték a mezőgazdasági kutatóintézeteket és a hozzájuk kapcsolódó nemesítést. Édesapámat megbízták a Szegedi Gabonakutatóhoz tartozó táplánszentkereszti növénynemesítő állomás vezetésével. Ekkor már határozottan a mezőgazdasági kutatás területén képzeltem el a jövőmet, ezért jelentkeztem Szegedre és kezdtem el itt dolgozni.

• **Hogyan emlékszik vissza az első éveire Szegeden? Milyen feladatai voltak?**

– Pályakezdő fiatalként az első időszakban, mint a többi fiatal kezdő az intézetben, a tenyészidőszakban kint dolgoztam a szántóföldön, a vetéstől a betakarításig a Búzanemesítési Osztályon,

amit *Barabás Zoltán* vezetett. 1978-ban bíztak meg azzal, hogy a durumbúza nemesítést felügyeljem az egyéb nemesítési és fajtafenntartási munkák mellett. Egyebek mellett koordináltam a bázis vetőmagvak előállítását és feladatomból volt, hogy tartsam, építsem a jó kapcsolatot a köztermesztéssel, a különböző mezőgazdasági szervezetekkel, hivatalokkal, hatóságokkal.

• **Nem volt furcsa az ország nyugati határáról hirtelen a másik szegletbe költözni?**

– Eleinte az volt, de fiatalként az ember gyorsan akklimatizálódik. Más időjárás, eltérő szokások, de hamar megszerettem, adaptálódtam a helyi viszonyokhoz. Rajtam kívül sok fiatal szakember kezdett itt dolgozni azokban az időkben Szegeden, akik szintén itt telepedtek le. A feleségemet is itt ismertem meg az intézetben. Családot alapítottunk, két fiam született. A feleségem jogász végzettségű, szabadalmakkal, a licencia szerződésekkel és az azzal járó feladatokkal foglalkozott évtizedekig. Így mindig ott volt a szakma a családi kötelezettségek mellett a nap 24 órájában.

• **Kik voltak a tanítómesterei?**

Barabás Zoltán mellett *Matuz Jánostól*, *dr. Kertész Zoltántól*, *Erdei Pétertől* rendkívül sokat tanultam, és az akkori intézeti igazgatótól *Szániel Imrétől* is, aki ökonómusként állt a nemesítés mellett és annak háttérében. A Szegedi Gabonakutató tevékenysége akkor nagyon sokszínű tevékenységi kört ölelt fel. A növénynemesítés mellett szántóföldi növénytermesztés többek között a vetőmag-előállítás, agrotechnikai kísérletezés, minőségi technológia és egyéb laborutatások, piacutatás, fajtapolitika tartozott a profiljába, ami magába foglalta kalászos gabona, napraforgó, szója, kukorica, olajlen, repce kultúrák vonatkozásait is. A felsoroltakon kívül is széles

faj-fajtasortimentje volt és még a mai napig is van az intézetnek. Az intézet sokszínűsége és szerteágazó feladatai ellenére nagyon jó szakmai, baráti kollektíva alakult ki, örülök, hogy részese lehettem ennek és még, ha nem is olyan mértékben, de napjainkban is.

• Hogyan fordult a szakterülete a kalászosok, azon belül is a durumbúza irányába?

– A Szegedi Gabonakutató nagy jelentőségű növénynemesítési munkát végzett a kalászos területen is, az 1960-as évek végétől kezdve, eleinte a búzában és az árpában, a többi növényfajjal együtt. Intézetünk volt az, amely elsőként kezdett el a durumbúza honosításával és nemesítésével foglalkozni Magyarországon. Engem 1978-ban bíztak meg azzal, hogy a durumbúza-projektet vigyem és felügyeljem. Ebbe beletartoztak a nemesítési feladatok, fajtakipróbálások, honosítások, a termesztéstechnológia és a faj elfogadtatása a köztermesztésben a malom és térszövetekben egyaránt.

• Melyek voltak az első szegedi durumbúzák?

– 1980-ban a GK Basa és GK Minaret volt az első két minősített durumfajtánk, ezek köztermesztésbe is kerültek. A későbbi fajták közül kiemelném a GK Bétadurt, a Selyemdurt és a GK Julidurt, amelyek jelenleg is köztermesztésben vannak még a mai napig is, itthon és külföldön egyaránt. A felsoroltakon kívül még több fajtánk is állami minősítést és szabadalmat kapott az elmúlt évtizedekben.

• Nem volt szokatlan akkoriban a durumbúza?

– De, nagyon is szokatlannak számított. A két világháború között voltak ugyan próbálkozások, de nem tudott meghonosodni. Ez a faj egész más felhasználást, értékesítést, technológiát követel. Amikor elkezdtünk vele foglalkozni, meg kellett teremtenünk a köztermesztés elfogadó készségét, a felhasználását, fajtakísérleti eljárások bevezetését, a piaci hátterét, közreműködtünk a durumbúza szabvány kidolgozásában. Ezen felül a malomipari hátteret és az értékesítést is biztosítani kellett. A nem titkolt célunk az volt, hogy külföldön értékesítsük a terményt. Olaszország és az európai piac volt az elsődleges cél, ahol a tojás nélküli térszta jelentős szerepet tölt be a gasztronómiában. Bár nálunk ma is a tojásos térszták állnak az eladások élén, azért ma már sokkal többen tudatosan keresik a durumbúzával készült élelmiszereket (szárastészták, kuszkus). A

kutatások során alaposan feltérképeztük a térszta területet, hogy milyenek vannak a piacon, hol lennének nekünk is lehetőségeink a búzáinkkal. A durumbúza a hetvenes években jószerevével ismeretlen volt itthon, meghatározó pozíciója az őszi búzában volt. A durumbúza mediterrán jellegű fajta, amelynek a termesztése során fokozottan törekedni kellett a terméshozásra, elsősorban a fagy- és télállóságra. A nemesítés iránya is erre tartott az első időszakban. Termőképességét tekintve a durumbúza termőhelytől, fajtától függően általában 15-20 százalékkal kevesebbet hoz, mint a közönséges búza, viszont egyedi minősége miatt, ha a minősége jó, az ára is magasabb. Itt sokat számít az üveges szemek magas aránya, ebből lehet kitűnő térsztaipari alapanyagot gyártani. A fehérjén és a sikéren túl fontos a karotintartalom, amely a szép sárga színét adja a térsztának. Az indulás nem volt könnyű, mert a hozamok tekintetében és a minőségben is voltak problémák, és a gazdaságokat is nehéz volt rávenni, hogy kockáztassanak egy ismeretlen faj érdekében. Ezért mi magunk fogtunk célzott termeltetésbe. A későbbi fajtákkal sikerült egy zárt rendszert létrehozni, amelybe a malom- mellett a térsztaipart is bevontuk. Jelenleg mintegy 30-35 ezer hektáron termelik a durumbúzát, a termény jó része még mindig exportra megy, de nő a hazai felhasználása is.

• Mikor kezdett a durumbúza kedveltebbé válni?

– A gasztronómiai változások, az élelmiszeripari háttér – malom-, száraztésztaipar, kereskedelem – fejlődése a durumbúza megítélését is felfelé húzta. Ezek a termékek szépen lassan megteremtették a kedvelői, fogyasztói táborát. Ma már az üzletekben is sokféle durum-búzából készült termékkel találkozhatunk a térsztától kezdve az egyéb durum termékekig.

• Hová fejlődött Szegeden a búza-program?

– Kezdetben csak a szegedi Gabonakutató volt elismert durum fajtái. A nemesítés mellett sikerült együttműködni a malom- és térsztaipar egyes képviselőivel, ennek keretében létrehoztunk egy zárt rendszert, amiben a fémzárolt vetőmag használatával, majd a megtermelt búza garantált felvásárlásával annak feldolgozásával, majd a termék piacra juttatásával, sikerült a durum búza elfogadtatása köztermesztésben. Azért ezen túlmenően a klasszikus búza területén is dolgoztam, dolgozom immár 44

esztendeje. Szegeden sok kalászos született az elmúlt évtizedekben, amelyeknek a fenntartását el kell végezni, a bázisanyagot elő kell állítani, a szaporításokat be kell indítani és piacot is kell találni ezeknek, és úgy gondolom, hogy ez részben sikerült is.

• Hány gabona nemesítésében vett részt a pályafutása során?

– Összesen több tucat kalászos fajta – durumbúza, búza, árpa, tritikálé – nemesítésében vettem részt valamilyen formában vezető és társnemesítőként. Amit fontosnak tartok elmondani, hogy ez annak az elhivatott, mély szakmai tudású kollégáknak is az érdeme, akikkel együtt dolgozhattam, akik velem együtt úgy gondolják, hogy a nemesítési tevékenység nem öncélú, hanem KÖZHASZNÚ feladat. Kollégáimmal együtt sikerült sok olyan fajtát bevezetnünk a magyar és határainkon túli termesztésbe, amelyekkel az érintettek eredményesen tudtak, tudnak gazdálkodni, sáfárkodni. Mindig fontosnak tartottam, hogy a hatóságokkal, az agrárszakmai szervezetekkel jó kapcsolatban legyünk, legyenek. Számomra a hiteles tájékoztatás mindennek az alapja, meg kell hallgatni a másik felet, fel kell tárni a problémát, és meg kell oldani azt. Ebben a szakmában az információ és a gyakorlati tapasztalat hatalom, a jó fajta és annak vetőmagjai nagy értékek. Nagyon örülök, hogy ezeket az erőfeszítéseket szakmai díjakkal is elismerték, így többek között megkaptam a Baross László, a Jedlik Ányos és a Fleischmann Rudolf elismerést, díjakat is.

• Hogyan kapcsolódik ki?

– Fiatalkoromban sportoltam, ma, mint a hasonló korban levők a munkám mellett, a házkörüli dolgokat teszem rendbe és szerény körülmények szintjén karbantartom a kiskertünket, amit nem nevezhetek kertészkedésnek. Mindig van egy kis karbantartási, állagmegőrzési feladat, ami nagyon ki tud kapcsolni. Igyekszem minél több időt a családnak szentelni. Az egyik fiam informatikus, a másik jogász és szerencsére itthon, Szegeden élnek és dolgoznak. Van négy fiúunokám. Nagyon örülök, hogy a Beke nevet viszik tovább, remélve, hogy valamelyikük közvetve vagy közvetlenül érintett lesz a mezőgazdasággal, élelmiszeriparral a jövőt tekintve. Olvasok és tanulmányozom, próbálok eligazodni a különböző hírportálok által közölt információk, hírek között, összevetve azokat és leszűrni a realitásokat.

Szellő Gábor

A vetőmag-előállítás során a védőtávolság kialakításához kapcsolódó néhány felvetés

A szántóföldi és a kertészeti növényfajok vetőmag-előállításánál – a genetikai és növényvédelmi követelmények érvényesítése céljából – a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény (a továbbiakban: „Vetőmag tv.”) végrehajtási rendeleteiben meghatározott mértékű védőtávolságot kell alkalmazni.

A védőtávolságba eső termőföld használói nem természetnek olyan növényt, amely a vetőmag-előállítást a mechanikai vagy genetikai keveredés miatt veszélyezteti. Ennek a szakmai követelménynek egyik jogi eszköze Vetőmag tv. 2. § 32. pontjában meghatározott szaporítóanyag előállítási zárt körzet (röviden: „zárt körzet”). A jogszabályi fogalom szerint a zárt körzet a Vetőmag tv.-ben és külön jogszabályban előírt korlátozásokkal elrendelt termesztési körzet, és ide tartoznak a külön jogszabályban meghatározott nagyságú törzsültetvények is. A jelen cikkben a VSZT-nél tapasztalt gyakorlatból kiindulva vetek fel néhány olyan kérdést, amelyek megválaszolása a zárt körzetek még gördülékenyebb kialakítását segíthetik a jövőben.

A Vetőmag tv. 18. § (2) bek. rendelkezése szerint „A vetőmagtermesztés elsődlegességének biztosítása és e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban előírt védőtávolságok érvényesítése érdekében a vetőmag előállítója az előírt védőtávolságon belül lévő termőföld használójával (a továbbiakban: földhasználó) szerződésben állapodhat meg vagy vetőmag szaporítási zárt körzetet hozhat létre”. Ebből az következik, hogy a szakmailag indokolt védőtávolság biztosításának két útja van:

1. szerződéskötés az előírt védőtávolságon belül gazdálkodó földhasználóval,
2. zárt körzet létrehozása.

Véleményem szerint a jogszabályi szóhasználat ezen a ponton félreérthető lehet, hiszen a földhasználó kérelmére a növénytermesztési hatóság (azaz az agrárminiszter) engedélyezi a zárt körzet kialakítását és nem a vetőmag előállítója hozza azt létre.

További problémát vehet fel a „vetőmag előállítója” kifejezés. A Vetőmag tv. 2. § 27. pontja szerint: „Szaporítóanyag-előállító: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelke-

ző szervezet, aki a növényfajta vetőmagjának szaporítására, vegetatív szaporító alapanyagának és ültetési anyagának előállítására, feldolgozására, forgalomba hozatalára jogosult, illetve a szaporítóanyag-minősítési eljárást kezdeményezi”. A tényleges vetőmag szaporító (az a természetes vagy jogi személy földhasználó, aki/amely vetőmag alapanyagot kíván előállítani) nem minden esetben – sőt, az esetek többségében nem – azonos a vetőmag előállítójával. Gyakorlati tapasztalatok alapján a növénytermesztési hatóság rugalmasan kezeli a kérdést, és befogadja a zárt körzet kialakítására vonatkozó kérelmeket mind a vetőmag előállítójától, mind pedig a vetőmag szaporítótól. Ugyanakkor szigorú értelmezésben – például, ha bíróság tárgyalna kapcsolódó jogvitát – a vetőmag szaporító az eljárásban nem ügyfél, így ügyféli jogai sincsenek.

A Vetőmag tv. 18. § (3) bekezdése előírja, hogy „A vetőmag előállítónak – az érintett földterületrészek területének pontos meghatározásával együtt – a helyi önkormányzat hirdető tábláján közzé kell tennie a vetéstervét:

- a) tavaszi vetésű növények esetében január 15-ig,
- b) őszi káposztarepce esetében július 1-jéig,
- c) egyéb őszi vetésű növények esetében augusztus 1-jéig.”

Az önkormányzat jegyzője intézkedik kormányzati portálon történő hirdetményi közzétételről. A gyakorlati probléma ezzel kapcsolatban az, hogy a jogszabályi határidőig gyakran még nem köti meg a vetőmagszaporításra vonatkozó szerződést a vetőmag-előállító és a szaporító, így nem áll még rendelkezésre a közzé tehető vetésterv. Eltér a gyakorlat abban is, hogy a szaporító, vagy valóban a vetőmag előállítója teszi közzé a vetéstervet a Vetőmag tv.-ben előírt módon.

A Vetőmag tv. 18. § (4) bekezdése szerint: „A védőtávolságba eső földhasználónak az egyeztetés iránti igényét a közzété-

telt követő 30 napos jogvesztő határidőn belül kell bejelentenie a vetőmag-előállító részére, ha a meghirdetett vetésterv a vetéstervét kedvezőtlenül befolyásolja és számára e törvény végrehajtására kiadott rendelet szerint jelentős eredményvesztést okoz. ...” A jogszabály szövege azonban arra nem ad iránymutatást, hogy ez a bejelentési kötelezettség az érintett földhasználó részéről hogyan illeszkedik a szerződés alapján, illetve a zárt körzet alapján létesített védőtávolság-kialakításhoz.

A Vetőmag tv. 18/A. §-a szerint a vetőmag-előállító a közzétételtől számított 30 napon belül szerződést köt az egyeztetési igényét bejelentő földhasználóval. Ha ez megtörtént, a kérdés sikeresen lezárult. Ha azonban a felek nem tudtak megegyezni, akkor a vetőmag előállítója a Vhr. 7. számú mellékletében meghatározott nyilatkozattételre hívja fel a földhasználót. A földhasználó 30 napos jogvesztő határidőn belül arról nyilatkozik, hogy

„A ..... napon folytatott, szerződéskötésre irányuló egyeztetés eredménytelensége miatt kérjük szíveskedjék nyilatkozni, hogy

- a) hozzájárul-e a közzétett vetéstervben meghatározott vetőmag-előállításához és a szerződéskötéshez,
- b) nem járul hozzá a közzétett vetéstervben meghatározott vetőmag-előállításához.”

Tehát az egyeztetési igényét a korlátozni kívánt földhasználó bejelentette, a szerződéskötésre irányuló egyeztetés eredménytelen volt. Felmerül a kérdés, hogy ha a vetőmagelőállításához és a szerződéskötéshez hozzájárul a földhasználó (tehát az a) pontot választja), milyen szerződési feltételekkel fog szerződést kötni az a vetőmag-előállító és érintett földhasználó, akik előzőleg már nem tudtak megegyezni. Az ugyanis nem vitatható, hogy a szerződéskötéshez többek között minimálisan akarat-

egyezőség szükséges. Ha a nyilatkozattételre felhívott földhasználó nem járul hozzá a vetőmag-előállításához, az érintett földhasználó hozzájárulását megadottnak kell tekinteni.

Másik lehetőség az, hogy az „előírt védőtávolságok alkalmazásával egy vagy több termesztési ciklusban vetőmag szaporítási zárt körzetet (a továbbiakban: zárt körzet) lehet kialakítani.” Ezt mind a „szaporítási szerződéssel rendelkező” vetőmag-előállító, mind a „vetőmag előállítást végző fajtatulajdonos vagy fajtaképviselő” kezdeményezheti, ha legalább 16 ha egybefüggő vetésterülettel rendelkezik. A zárt körzet létesítését kezdeményező vetőmag-előállítónak a zárt körzet létesítésére vonatkozó szándékát a kormányzati portálon – a fentiekben már leírtak szerint, az önkormányzathoz benyújtva – közzé kell tennie.

A gyakorlatban felmerült, hogy az egybefüggő 16 hektáros vetésterületi követelmény nagyon szigorú, és azt felül kellene vizsgálni, csökkentve a 16 ha követelményt, illetve az egybefüggőség követelményét.

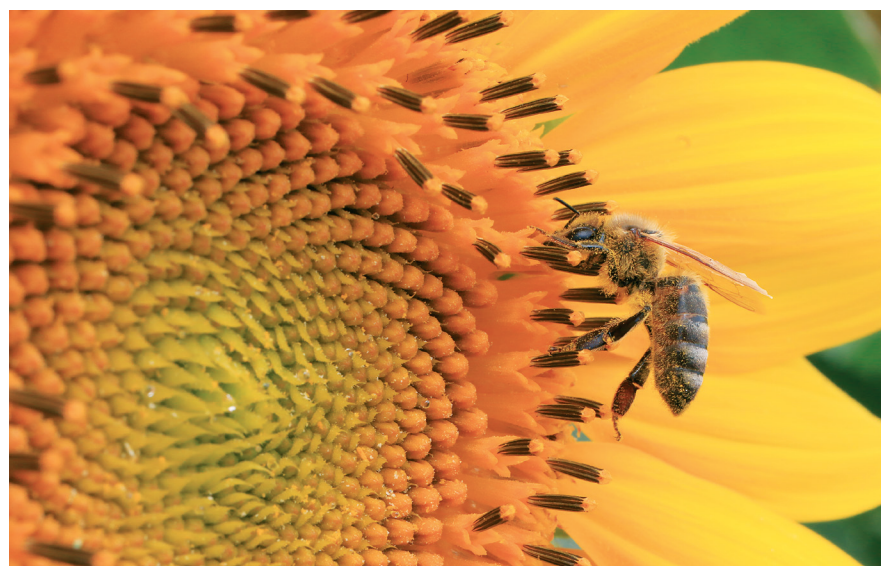
A védőtávolságba eső földterületek használója ebben az esetben is bejelentheti egyeztetés iránti igényét a területi agrárkamara részére, a közzétételt követő 30 napon belül, ha a meghirdetett zárt körzet a vetéstervét kedvezőtlenül befolyásolja és neki bizonyíthatóan jelentős eredményvesztést okoz.

A Vetőmag tv. 18/B. § (5) bek. rendelkezése szerint „A vetőmag előállítónak értesítenie kell a terméktanácsot a tervezett zárt körzet meghirdetéséről. A terméktanács a tervezett zárt körzettel érintett területi agrárkamarát felkéri, hogy a helyi sajtóságok ismeretében, 30 napon belül folytasson egyeztetést a termesztés korlátozásával kapcsolatos kötelezettségekről és az ellentételezés módjáról, mértékéről a védőtávolságba eső földterületek használóival. Az egyeztetéseket március 5-ig be kell fejezni. Az egyeztetés eredményét megállapodásba kell foglalni.” A jogszabály szövege álláspontom szerint nem tartalmazza, hogy a Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Terméktanácsnak (VSZT) minden esetben értesítenie kell a területi agrárkamarát, vagy csak akkor, ha az érintett földhasználótól egyeztetés iránti igény érkezett. Ez annál is inkább érdekes, mert az egyeztetés iránti igényt eleve a területi agrárkamara felé kell benyújtani. A területi agrárkamara tehát jelzi az egyeztetés iránti igényt a VSZT-nek, a VSZT pedig felkéri a területi agrárkamarát az egyeztetés lefoly-

tatására. Akár sikeres, akár sikertelen az egyeztetés, tehát akár születik megállapodás a felek között, akár nem, a VSZT értesül az eredményről és véleményezi a zárt körzet kialakítására vonatkozó kérelmet, amiről végül az agrárminiszter dönt mint növénytermesztési hatóság a vetőmag-előállító kérelmére.

Utalok arra, hogy a vetőmag-előállításához szükséges védőtávolság kialakítása gyakran a szomszédos földhasználó(k) sérelmével jár. Ezért is akceptálható a Vetőmag tv. 18/B. § (7) bekezdésének rendelkezése, amely részletesen szabályozza, hogyan, milyen körülmények figyelembevételével és milyen mértékben kell meghatározni a „korlátozási díj mértékét”. Ez a korlátozási díj valójában kártalanítás, ami a jogszervi károkozás ellentételezése.

A Vetőmag tv. 18/C. § (2) bek. szerint „A növénytermesztési hatóság a zárt körzet kialakításának engedélyezéséről szóló határozatában rendelkezik az egyes idegen beporzást vagy növény-egészségügyi fertőzést előidéző növényfajok, növényfajták termesztésének korlátozásáról, tilalmáról,

FOTÓK: IVÁN KATALIN

valamint azokat a földhasználókat megillető ellenszolgáltatásról, akikkel nem sikerült megegyezni. A zárt körzet kialakításának engedélyezéséről szóló határozatot a növénytermesztési hatóság megküldi a zárt körzeten belüli korlátozás és tilalom betartása ellenőrzésére jogosult növénytermesztési hatóságnak, a terméktanácsnak és az agrárkamarának. A zárt körzetet elrendelő határozatot hirdetmény útján is közzé kell, ha a védőtávolságba eső földterületen ismeretlen földhasználó van.”

Gyakorlati tapasztalatok szerint zárt körzet kialakítására csak akkor kerül sor,

ha nem volt egyeztetés iránti igény, vagy a megegyezés megtörtént. Ezen a gyakorlaton a vetőmagszakma, a vetőmagtermesztés érdekében talán érdemes lenne átgondoltan, de határozottan változtatni.

Gyakorlati nehézség továbbá, hogy a földhasználók köre nem hozzáférhető a vetőmag-előállítók (illetve a szaporítók) számára és a VSZT számára sem. A földhasználók és így az érintettek körét nehéz felmérni és igazolni, tudomásunk szerint ez – különösen a zárt körzetekre vonatkozó – döntések során nehézségekkel és jelentős idővesztéssel jár. Alapvetően fel az a kérdés is, hogy ebből a szempontból nem lenne-e hasznos a földhasználati nyilvántartás részévé tenni mind a szerződésen alapuló védőtávolságra vonatkozó bármilyen megegyezést (ideértve a hallgatólagos hozzájárulást), illetve a zárt körzettel érintett adatokat.

Tapasztalataink szerint a védőtávolság kialakítására szolgáló két lehetőség a gyakorlatban nehezen különül el, és ennek egyik oka lehet a jogszabályszerkesztés is.

2014. január 30. napja óta a szántóföldi növényfajok vetőmagvainak előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 48/2004. (IV. 21.) FVM rendelet (a továbbiakban: „Vhr.”) a jogszabályi szövegrészben csak két részletszabályt tartalmaz: meghatározza, hogy a zárt körzet létrehozásával érvényesített védőtávolság esetén a meghirdetett vetésterv mely esetekben okoz jelentős eredményvesztést a védőtávolságba eső földhasználónak, és előírja, hogy több évre vagy több termelési ciklusra engedélyezett zárt körzetnél földhasználó-változás

► esetén a korábbi földhasználó köteles az új földhasználót a földhasználatra vonatkozó korlátozásokról, a vetőmag-előállítót pedig a földhasználó személyének és címének változásáról írásban értesíteni.

Ez utóbbi – tehát az értesítési szabály – a tapasztalatok szerint elhagyható lenne, hiszen több termelési ciklusra nem szoktak zárt körzetet hirdetni. Ugyanakkor a volt földhasználót terhelő értesítési kötelezettség teljesítése nem ellenőrizhető és az értesítés elmulasztása – az esetleges, de ebben az esetben nehezen érvényesíthető kártérítési igénytől eltekintve – nem jár hátrányos jogkövetkezménnyel (gyakorlatilag ún. *lex imperfecta*).

Álláspontom szerint – az egységes, áttekinthető szabályozás érdekében, továbbá azért, mert az eredményvesztés jogtulajdonjoghoz kapcsolódó szabályozás – indokolt lenne az eredményvesztésre vonatkozó szabályokat a Vetőmag tv.-be iktatni. Ebben az esetben a Vhr. a vetőmagszaporításokban előírt védőtávolságokat határozná meg továbbra is, valamint a nyilatkozat-tételi felhívás szövegét.

A felvázolt nehézségek és gondolatfelvetések ellenére a kapcsolódó gyakorlat által alátámasztott meggyőződésünk szerint a vetőmag-előállításához szükséges védőtávolság kialakítását célzó, itt áttekintett jogintézményeknek hasznos és indokolt helye van az agráriumban. Ugyanilyen vagy hasonló intézmények működnek külföldön is, segítve a minőségi vetőmag-előállítást, ezért javasolt még egyértelműbb, határozottabb szabályozás és gyakorlat a kérdés körében.

Dr. Kator Zoltán
ügyvéd, a MATE adjunktusa

Társadalmi párbeszéd indul a precíziós nemesítésről

Új, társadalmi párbeszédre és szakmai együttműködésekben alapuló programot indított az Innovatív Mezőgazdasági Biotechnológiáért Egyesület. Ennek fókuszában az új, precíziós nemesítési módszerek, valamint a mezőgazdaságra, környezeti fenntarthatóságra váró kihívások és az azokra adott válaszok állnak.

Az Innovatív Mezőgazdasági Biotechnológiáért Egyesület a korábbi Barabás Zoltán Biotechnológiai Egyesület, valamint a Pannon Növény – Biotechnológiai Egyesület egybeolvadásával jött létre 2016-ban.

„Az egyesület azt a társadalmi célt határozta meg tevékenységének első alappilléréként, hogy széleskörű szakmai összefogás keretein belül, magyar kutatók eredményein keresztül objektív tájékoztatást nyújtson a legújabb mezőgazdasági és biotechnológiai irányzatok természetéről, felhasználási lehetőségeiről”, ismertette ifjabb Rádi Feriz, az Egyesület nemrég megválasztott elnöke.

– A XXI. századi tudomány exponenciálisan fejlődik, ez alól a biotechnológia szakterülete sem képez kivételt. A fejlődés gyors és világszinten értelmezhető. A különböző ipari termékek és pénzeszközök mozgása mellett a tudomány eredményeinek globális áramlása is szerves részét képezi a világunk folyamatos fejlődésének. Minden olyan országnak, amely részese akar maradni a globális versenynek, folyamatosan követnie és minősítenie kell az évről-évre felmerülő új technológiai lehetőségeket, amelyeket szakmai és társadalmi konszenzus esetén alkalmazhat saját gazdasági fejlődése érdekében. A precíziós növény-nemesítés jelenleg kutatási szinten van a hazai gazdaságban, a köztermesztésben nem alkalmazzuk. De beszélünk kell róla, az Európai Unióban is napirenden van a kérdés.

Mint ifjabb Rádi Feriz kiemelte: fontos feladat a biotechnológia és a környezetvédelem szereplői közötti párbeszéd indítása, hiszen vannak olyan közös kapcsolódási pontok, amelyek mindkét fél érdekeit szolgálják, ahol egyszerre jelenhet meg a precíziós nemesítés és a környezetünk védelme. Ilyenek lehetnek például a stressztűrő, hatékonyabban alkalmazkodó növények, amelyek termesztése során csökkenten lehet a nö-

vényvédő szer és inputanyag kijuttatást. Egy másik lehetőség a természet által előállított ehető vakcinák és magasabb vitamintartalmú állati takarmányok területe. A precíziós génszerkesztéses kezelés a humángyógyászatban teljesen elfogadott, ismert és életeket ment, érdemes lenne a növénytermesztésben is megtalálni azokat az előnyöket, amelyek mindkét feltételnek megfelelnek.

A program második alappillére a következő 50 év legnagyobb globális kérdését, a klímaváltozást és a környezetvédelmet helyezi előtérbe. Kutatja és feltárja, hogy a mezőgazdasági biotechnológia miként járulhat hozzá a problémák kezeléséhez. A mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó iparágak súlyos környezeti terhelést jelentenek világszinten. Alapvető tény, hogy a célszerűen, biztonságosan és hatékonyan alkalmazható biotechnológiai innovációk megoldást jelenthetnek a mezőgazdasági produktivitás fejlődése és a környezetvédelem uniójának megteremtéséhez.

„Hiszünk abban, hogy a fenntartható, zöld Magyarország csak széleskörű szakmai és társadalmi összefogással valósítható meg, a biotechnológia és a környezetvédelem közös erőfeszítéseinek eredményeképpen” – hangsúlyozta a szakember.

Az egyesület új stratégiája keretében ismeretterjesztő előadásokat, tudományos rendezvényeket szervez a jövőben. Ezen kívül építi kapcsolatait az oktatási intézményekkel, kutatóintézetekkel, környezetvédelmi szervezetekkel, valamint agrárszakmai szervezetekkel és a mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozásokkal. A hatékonyabb működés érdekében a tagjai számát is növelné, a szervezet várja kutatókat, diákokat, és az érdekelt cégek képviselőit. Nem utolsósorban az IMBE igyekszik kihasználni a klasszikus és a közösségi média adta lehetőségeket is a párbeszédre.

Szellő Gábor

Vetőmag-forgalmazási adatok, értékesítési árak

A szántóföldi növények vetőmag-értékesítésével kapcsolatban a VSZT évente kétszer kér adatokat a tagságtól. 2021. novemberében jelentősebb növényfajok végfelhasználó felé történő 2021. évi vetőmag-értékesítésével kapcsolatban (forgalmazott mennyiség, forgalmazási árak) kértünk tagjainktól adatközlést.

Az elmúlt években az adatközlési hajlandóság jellemzően 17-18% körüli értéken stagnált, 2020-ban ez az érték csak 15% volt. Becslésünk szerint a tagság 20%-a foglalkozik forgalmazással, ezért a tagi adatközlés még így is jól reprezentálja a valós piaci helyzetet.

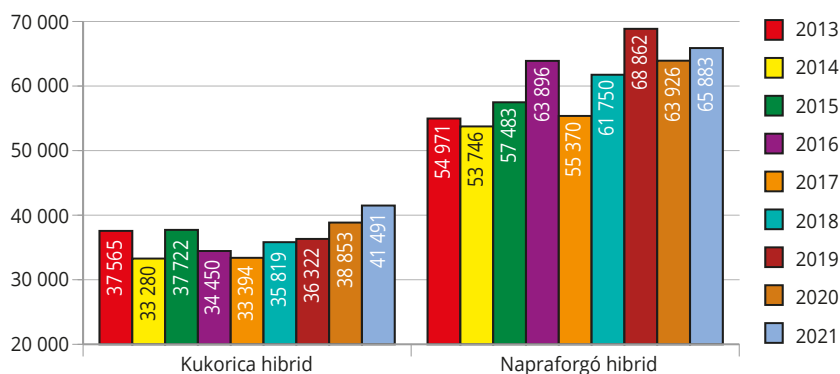
A hibrid növényeknél repce esetében csökkent az ár, kukorica és napraforgó esetében pedig emelkedtek az árak. A tavaszi kalászosoknál a statisztika áremelkedést mutatott minden fajnál. Ebben az évben is tovább bővítettük az adatszolgáltatásban érintett fajok körét, hogy minél szélesebb fajokból álljon rendelkezésünkre adat.

Az információk használati értékének növelése érdekében a grafikonokat a honlapunkon Power Point formátumban is elérhetővé tettük a „Statisztikák” menüpont „VSZT statisztikák” almenüpontban. A felület csak jelszóval érhető el.

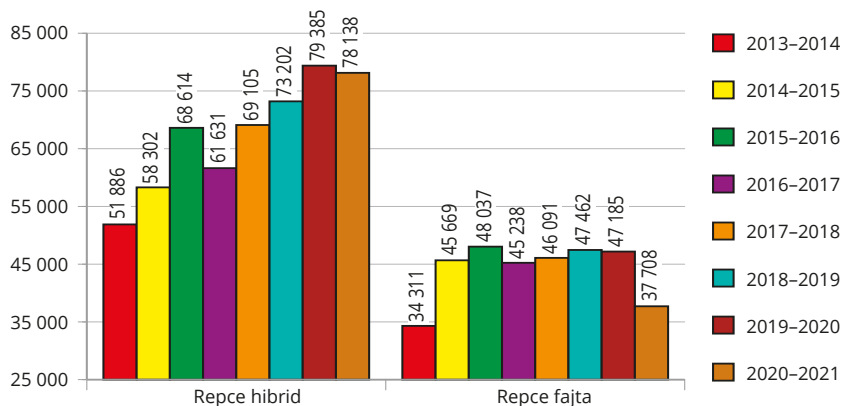
Ezúton is szeretnénk megköszönni minden olyan tagunk közreműködését, aki akár adattal, akár nemleges formában visszaküldte részünkre az adatszolgáltató ívet.

Apostol Emília

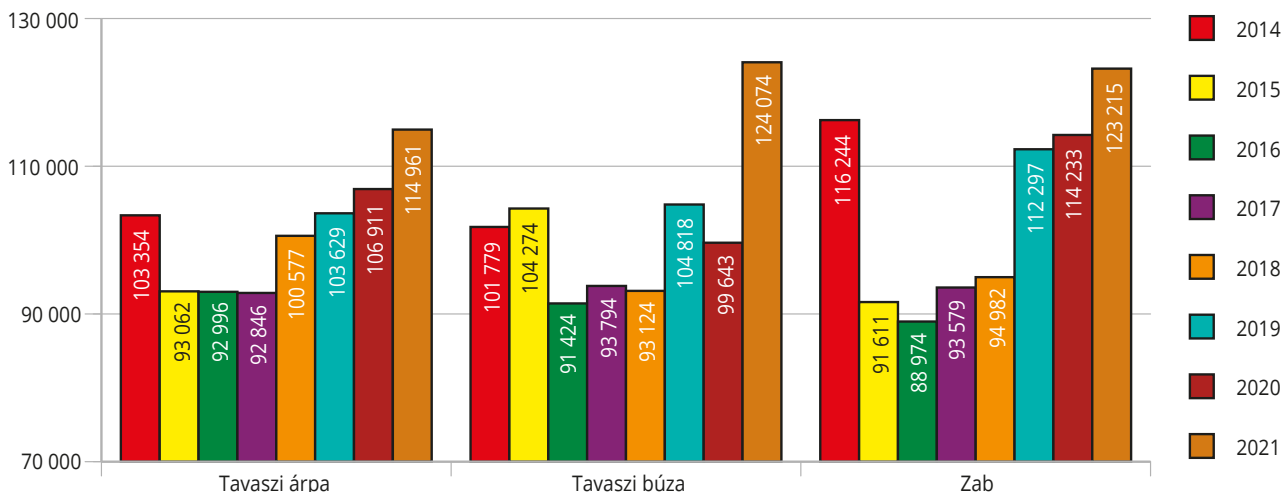
Hibrid kukorica és napraforgó vetőmag értékesítési árak (Ft)

Repce vetőmag-értékesítési átlagárak (Ft)

Tavaszi kalászos vetőmag-értékesítési átlagárak (Ft)

A G7 országok agrár-miniszterei támogatásukról biztosították az ukrán mezőgazdaságot

A G7 országok agrárminiszterei március 11-én találkoztak az ukrán mezőgazdasági miniszterrel és a Világ Élelmiszerügyi Program, a FAO, az AMIS és az OECD képviselőivel közösen egy nyilatkozatot tettek közzé, melyben elítélték az Ukrajnával szembeni orosz agressziót.

Kifejezték, hogy törekedni kívánnak az ukrán mezőgazdaság működésének támogatására nemzeti, kétoldalú és nemzetközi segítségnyújtás keretében. Felhívták a nemzetközi szervezeteket, hogy segítsék elő az élelmiszertermelés és az élelmiszerbiztonság fenntartását Ukrajnában. Rögzítették, hogy elkötelezettek az élelmiszerválság megelőzésével kapcsolatban, és szükség esetén készen állnak humanitárius segítségnyújtásra is.

Tekintettel arra, hogy Ukrajna a világ negyedik legnagyobb búzatermesztője, és a világon előállított napraforgóolaj fele is itt készül, az orosz támadások, melyek a mezőgazdasági infrastruktúrát is célozzák, jelentős hatással lesznek a globális élelmiszerszektorra és -biztonságra. Az aláíró szervezetek vállalták, hogy együttműködnek az ukrán nép élelmiszerbiztosításában, a szezonális munkaerő, az inputok és az előállított termékek határokon át történő szállításában. Felhívták egyúttal a világ országait, hogy mezőgazdasági és élelmiszerpia-

caikon ne vezessenek be exportkorlátozásokat. A további áremelkedések és a piacok gyors ingadozása veszélyeztetheti a világ élelmiszerbiztonságát, különösen kiszolgáltatottá téve a világ erre amúgy is érzékenyebb területein élőket.

seedworld.com

A vízháztartás befolyásolása a termésmenés érdekében

A növények képesek érzékelni az aszályos időszakokat, majd válaszul egy hormont bocsátanak ki, amely segít nekik megtartani a vizet. Ez az ABA hormon képes arra is, hogy üzenetet küldjön a magoknak, hogy nem megfelelőek a körülmények a csírázáshoz. Ugyan a növény-nemesítés sok esetben már megoldotta ezt a problémát, lecsökkentve a csírázást megelőző nyugalmi időszakot, néhány növényfaj esetében ez még mindig gondot okoz.

Az ABA hormon blokkolásával abba a folyamatba avatkozunk be, ami a csírázást akadályozza. Egy új szer, az Antabactin pontosan erre képes. A szer gyártója már rendelkezik egy olyan termékkel (*Opabactin*) is, amely pont az ABA hormon hatását leutánozva lelassítja a növény növekedését, a növény apró pórusait bezárva csökkenti a vízvesztését, így az nem hervad el.

A két szer kombinálásával az aszályosabb és forróbb területeken is elérhető megfelelő minőségű és mennyiségű termés. Az Antabactin megfelelő

segítséget biztosít a növények kezdeti csírázásához, majd egy aszályosabb időszakban az Opabactin segíthet a víz megtartásában. Az Antabactin hatását vizsgálják nem vízhiányos, pl. üvegházi körülmények között is.

news.ucr.edu

Penészgomba lehet a kulcs a növénytermesztéshez a Nemzetközi Űrállomáson

Kutatók arra keresik a választ, hogy vajon a haszonnövények is fejlődhetnek-e olyan gyorsan, mint némelyik gyomféle. A tudósok arra jutottak, hogy a *Cladosporium sphaerospermum* TC09 törzse felgyorsítja a növények növekedését. A TC09 olyan illóolajokat termel, melyek látványosan lerövidítik a fejlődési folyamatot. A TC09-ről nem ismert, hogy növényeknél, állatoknál vagy akár embernél bármiféle megbetegedést okozna. A penészgomba termesztése haszonnövényekkel együtt, zárt konténerben 2-5-szörösére gyorsíthatja a fejlődést, ha pedig cukrot is adagolunk a növényeknek, akkor akár 25-szörös is lehet a növekedés. A növények szára vastagabb, leveleik nagyobbak, erősebb gyökérzettel rendelkeznek, a termésük akár meg is kétszereződhet a TC09 nélkül termesztett növényekhez viszonyítva.

A kutatás a NASA tudósainak érdeklődését is felkeltette, a Nemzetközi Űrállomáson folytatott növénytermesztési kísérletekben már ki is próbálták a módszert a TC09 penészgomba te-

hát megoldás lehet hely- és időhiányos termesztési körülmények között, és a Föld növekvő népességének táplálásában is segítségünkre lehet.

seedworld.com

Új jogszabály a briteknél az NBT-k kísérletekben történő alkalmazására

Március 14-én a brit parlament elfogadott egy jogszabályt, mely megkönnyíti az új nemesítési technikákkal előállított növények kísérletekben történő használatát. A brit növény-nemesítők szervezetének elnöke szerint az új szabályozás lehetőséget teremt arra, hogy kiaknázzák a növény-nemesítésben rejlő lehetőségeket, és új fajták létrehozásával hozzájáruljanak a mezőgazdaság termelékenységének növeléséhez. Ez különösen fontos a mostani, kihívásokkal teli időszakban.

A jogszabály egy fontos lépés abba az irányba, hogy az Egyesült Királyságban se a GMO-k közé sorolják a gén-szerkesztéssel nemesített növényfajtákat, csatlakozva ezzel Ausztrália, Kanada, Japán, Argentína, Brazília és az Egyesült Államok szabályozásához.

A jogszabályi környezet változása lehetővé teszi a növény-nemesítők számára, hogy szabadabban kezeljék az innovatív megoldásokat, és így nagyobb teret biztosít számukra a klimatikus változásoknak ellenállóbb, erősebb növények nemesítésében.

seedworld.com

Csilipaprika az űrben

A NASA kutatói chilipaprika magokat küldenek a Nemzetközi Űrállomásra, ahol azokat az Advanced Plant Habitat (APH) kísérletek keretében fogják vizsgálni. Az *Espanola Improved* csilipaprika fajta zölden és pirosan is fogyasztható, földi kísérletek során bizonyította alkalmasságát a szabályozható körülmények közötti termesztésre. Az APH a NASA három növény-termesztő kamrájának egyike, melyet több mint 180 érzékelővel szereltek fel, szabályozható benne a hőmérséklet, a páratartalom és a széndioxid-koncentráció is a tenyészidőszak során. Az APH többnyire automata rendszerként működik, szenzorai küldik

FOTÓ: IVÁN KATALIN

az adatokat a Kennedy Űrközpontban dolgozó kutatók számára.

A kísérlet kétszer 4 hónapja során az APH megbízhatóságát is tesztelni fogják, hiszen a paprika csírázása és fejlődése tovább tart, mint az eddig ott termesztett növényeké. A C-vitaminban és egyéb tápanyagokban is gazdag paprika termesztése azért is fontos, mert hasznos kiegészítője lehet az asztronauták Földről küldött élelmiszer-csomagjainak. A kutatás során azt is vizsgálják, hogy miként hat a mikrogravitáció a paprika csípősségére.

nasa.gov

Takarónövények jótékony hatásai

A takarónövények nem csak takarják a talajt, de csökkentik az eróziót, és javítják a termőföld egészségét. Odavonzzák a beporzó rovarokat, távoltarthatják a károsítókat és zöldtrágyaként vagy takarmányként is hasznosíthatók. Egy új tanulmány most a takarónövények szárazabb vidékeken történő alkalmazásának jótékony hatásait vizsgálta.

Sokan úgy gondolják, hogy a takarónövények a szárazabb területeken túl sok vizet vonnak ki a talajból és ez az utánuk következő növények terméshatékát csökkentheti. A mostani kutatások azonban bebizonyították, hogy az ökoszisztéma javítására

is alkalmasak ezek a növények. A talaj szerves szén tartalmát akár 60%-kal is képesek növelni, ez pedig sok egyéb, jótékony változást idézhet elő, hiszen a szerves szén sok hasznos mikroorganizmus számára jelent táplálékot.

A takarónövények hasznosak a gyomok elnyomásában is, ez azért is fontos, mert sok gyomfaj ellenáll a növényirtó szereknek, és a gyomok elnyomása javítja a talaj vízmegtartó képességét. A takarónövények legeltetése megfelelő táplálékot biztosíthat a területen élő állatállomány számára, míg a legelés mellett folyamatosan marad takarónövény a legelőn, melyek gyökérzete továbbra is biztosítja a talaj számára a jótékony hatásokat.

Aszályos években valóban csökkenhet a termés mennyisége takarónövények után, ezért nem feltétlenül minden évben érdemes takarónövényekkel próbálkozni.

seedworld.com

Kutatók a jobb ízű paradicsom nyomában

A Floridai Egyetem tudósai olyan kutatást végeztek, melynek célja az volt, hogy a paradicsom ízet és illatát fokozzák. Az utóbbi évtizedek nemesítései inkább az ellenállóképeséget, a megjelenést és az eltarthatóságot célozták, azonban a vándárlók számára az illat és a zamat is rendkívül fontos a paradicsom esetében.

Egy 2012-es kóstolós kísérlet során a tesztelők azokat a paradicsomokat preferálták, melyeknek magasabb volt a nitrogén illóolaj tartalma. A paradicsom íze több aromaalkotó elem kombinációjából adódik. Ezek egy része nitrogént tartalmaz, melyek a gyümölcsös, virágos, paradicsomos ízt adják. Ez kevés más gyümölcsnél fordul elő.

A közeli rokon, *Solanum Pennellii* kutatásba vonása során a nitrogén tartalmú illóolajok előállításához nélkülözhetetlen kromoszómát találtak. Olyan fajtákat vizsgálnak, melyekben a nitrogén illóolajat termelő enzimek és az összetevők magas szintje található meg, majd ezeket a jellegeket használják a modern fajták nemesítésénél, hogy javítsák a gyümölcsök ízetét. Az illóolajok termelésének növelése nem befolyásolja a termőképességet.

seedworld.com

Összeállította: Iván Katalin

Megalakult a VSZT Átruházott Jogkör Munkacsoportja

Az utóbbi néhány évben a hatályos vetőmag forgalomba hozatali jogi szabályozás az EU vonatkozó irányelveivel összhangban teret adott az átruházott jogkörű tevékenységek végrehajtására. Közel két év tapasztalata gyűlt össze, és a vetőmagos cégek egyre nagyobb számban nyitottak az új rendszer elsajátítására és bevezetésére. Jelenleg több mint 70 szakember rendelkezik már valamilyen típusú jogosultsággal, vagy folyamatban van annak megszerzése. A jogszabályi keretek adottak, de a napi munka sok megoldandó szakmai kérdést hoz felszínre, melyek megtárgyalása közös gondolkodást igényel. A Szövetségben úgy gondoltuk, hogy a több növényfajt érintő kérdéseket egy erre a célra létrehozott szakmai munkacsoportban hatékonyan lehet megvitatni, és közösen ágazati szinten képviselni. A munkacsoport alakuló ülésére február 23-án került sor. Az ülés résztvevői egyhangúlag dr. Varga Pétert (Alisca-Mag Kft.) kérték fel a munkacsoport vezetésére. A jövőben a munkacsoport számos vetőmag-minősítést érintő szakmai kérdést napirendre tűz abból a célból, hogy javaslatokat dolgozzon ki a meglévő rendszer modernizálására és fejlesztésére. Ez alapvető fontosságú a vetőmag-előállítás munkahatékonyágának megőrzésében és az ágazat versenyképességének fenntartásában.

Újraindult a minőségi jogalkotás (Better Regulation)

2006-ra nyúlik vissza az Európai Unió minőségi jogalkotás (Better Regulation) programja. A vetőmag és szaporítóanyag terület reformja 2013-ban megszakadt, és hosszú évekre fiókba kerültek az előkészítő jogszabály módosítási tervei. A kezdeti elképzelések szerint a Bizottság célként tűzte ki a vetőmag és szaporítóanyag forgalomba hozatali EU jogszabályok egységesítését. 7 irányelv

és számos rendelet szabályozta a szántóföldi növények, zöldségnövények, erdészeti szaporítóanyagok, dísznövények és gyümölcs szaporítóanyagok Unió belüli certifikációs rendszerét és minőségi forgalomba hozatali követelményeit. A jelenlegi minőségi jogalkotási reform tervei között szerepel a vetőmag és szaporítóanyag jogszabályok egységesítése. Erős szakmapolitikai szándék van arra, hogy az egységes joganyag mintegy vetőmag törvényként rendeleti formában kerüljön kiadásra. Számos új elem belekerül a megújuló közös jogszabályba, egyebek mellett helyet kap majd a szántóföldi és zöldségnövények megőrzendő fajtáinak, és az ÖKO termesztés tekintetében fontos organikus heterogén anyagok szabályozása is. A jogalkotási folyamat a nyilvános konzultációs szakaszában van, ahol az Európai Unió március 27-ig várja a terület érintett szervezeteinek és szereplőinek véleményét.

Gabonaexport-korlátozások

Március 5-én megjelent a takarmány- és élelmiszer ellátásbiztonság szempontjából stratégiai jelentőségű mezőgazdasági termékek kivitelével kapcsolatos bejelentési eljárásról és kapcsolódó intézkedésekről szóló 83/2022. (III. 5.) Korm. rendelet. A rendelet korlátozásokat vezetett be egyes gabona- és olajnövények export kiszállítása kapcsán. A rendelet célja az volt, hogy az ukrán háborús helyzet és a rendkívül magasra szökő világpiaci gabonaárak miatt a hazai élelmiszer és takarmányellátás biztosítására kellő mennyiségű gabonakészlet maradjon az országban. A rendelet a vámeljárási adminisztrálására használt vámtarifaszám besorolások segítségével határozta meg az érintett termékek és termények körét. A gabonafélék közül a búza, rozs, árpa, zab és kukorica, továbbá a napraforgó és szója növényfajok minden típusa és minden termék formája a korlátozás hatálya alá került. A Vetőmag Szövetség írás-

ban fordult az Agrárminisztériumhoz és a Külgazdasági és Külügyminisztériumhoz kérvényezve, hogy a vetőmagok ne essenek az export bejelentési eljárás hatálya alá, mivel feldolgozott terméként stratégiai fontosságú export árucikkek, és élelmiszeri célra nem használhatóak fel. Az Ukrajnában folyó háború amúgy is számos export kiszállítást meghiúsított és ez a kiszállítási akadály tovább növelte a vetőmagágazati nehézségeket. Kérésünkre válaszul az Agrárminisztérium arról tájékoztatta a Szövetséget, hogy állásfoglalásukban deklarálták, hogy a gabonák vetőmagjai nem minősülnek sem takarmánynak sem élelmiszernek, az ellátás biztonságát közvetlenül nem befolyásolják, így ezekre nem terjed ki a kormányrendelet hatálya. Ezt az álláspontjukat egyezteték a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetésével, és ezt követően a vámeljárással az informatikai rendszer tiltó jelzése ellenére megindulhattak. A Külgazdasági és Külügyminisztériummal történt egyeztetés eredményeként néhány napot követően megjelent a kormányrendelet módosítása, mely pontosította az érintett termékek körét, és így kikerült a vetőmag kategória a speciális export bejelentési eljárásrend hatálya alól. Elhárultak az adminisztratív akadályok vetőmag export kiszállítások elől.

Rendeletmódosítások

2022. február 2-án módosult a szántóföldi növényfajok vetőmagvainak előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 48/2004. (IV. 21.) FVM rendelet. Az EU Irányelvekben történt változások nemzeti jogszabályba történő átvezetése történt meg. Több termesztett növényfaj és gyomnövény taxonómiai csoport és faj megnevezése változott, így a cirok, szudánifű, hibridszudánifű, búza, durum-búza és tönkölybúza latin nevei módosultak. A követelményrendszer részleteit, az előírásokat és a határértékeket nem érintette a jogszabályváltozás.

Polgár Gábor

Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Termék Tanács lapja

Elérhetőség: Polgár Gábor ügyvezető igazgató

1113 Bp. Ábel Jenő u. 4/b. • E-mail: vszt@vszt.hu • Honlap: www.vszt.hu

Címlapfotó: Iván Katalin

Kiadja: A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Termék Tanács

Felelős kiadó: VSZT ügyvezető igazgatója